

İSLAM'DA UMRE İBADETİ

Recep AKAKUŞ
Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

ŞÜPHE SİZ "SAFA" İLE "MERVE" ALLAH'IN NİŞANELERİNDENDİR. KİM KABE'Yİ HACCEDER VEYA UMRE YAPARSA, BU İKİSİNİ DE TAVAF ETMESİNDE BİR BEİS YOKTUR. KİM GÖNÜLDEN İYİLİK YAPARSA, KARŞILIĞINI GÖRÜR. DOĞRUSU ALLAH ŞÜKRÜN KARŞILIĞINI VERENDİR VE BİLENDİR. (Bakare: 158)

MAHİYETİ VE HAC İLE BAĞLANTISI

UMRE, bir İslâmî ibadet; yapıışı itibariyle hac ibadeti ile çok yakından ilgilidir. Bu sebepten Umre ibadetine: "HACC-I ASĞAR" yanî küçük hac da denir.

Sözlükte kasd ve ziyaret ma-nalarına gelen "UMRE" keli-mesi, terim olarak: "belirli bir zamana bağlı olmaksızın usû-lüne göre Kabe'yi ziyaret et-mek ve bu ziyaretle ilgili diğer işleri yapmak" anlamına gelir. Fıkıh kitaplarımızda UMRE: ihram, tavaf, sa'y ve saç tıra-şından (veya kısaltılmasından) ibarettir, diye tanımlanır.

İhram, Umre'nin şartıdır; tavaf, rüknüdür; sa'y ve tıraş ise umrenin, vacibidir.

Ömür boyunca bir defa um-re ibadetini yerine getirmek, Hanefî ve Malikî Mezhepleri-ne göre müekked sünnet; Şa-fiî ve Hambelî Mezheplerine göre ise farzdır.

Umre ibadetini yapmak için belirli bir zaman yoktur. An-cak; Hanefî Mezhebine göre Umre'nin, Ramazan ayında yapılması mendûptur. Arefe ve onu izliyen bayramın ilk dört gününde ise umre yapmak tahrimen mekruhtur.

Bilindiği üzere umre ibade-ti, müstakil olarak ifâ edildiği gibi hac mevsiminde hac ibade-ti ile bağlantılı tarzda da ya-pılabilir. Bağlantının şekline göre de hac, "HACC-I TE-METTÜ" veya "HACC-I KI-RAN" adını alır. Fakat umre-nin hükmünde her hangi bir değişiklik olmaz.

Esas itibariyle; ihram, tavaf, sa'y ve halk (tırâş)... gibi hac menâsikinin yerine getirilişi ile umre fiillerinin arasında hiç bir fark yoktur. Bu hususta umre fiilleri ile hac fiilleri aynıdır. Bir diğer ifade ile umre için hactan ayrı olarak bir ihram-lanma biçimi, bir tavaf tarzı veya bir sa'y şekli yoktur.

Şu kadar var ki: "HACC-I ASĞAR" olarak da bilinen umre ibadetine haccın menâ-siki arasında yer alan Arafat Vakfesi, Muzdelife Vakfesi, Mînâ'daki cemerât ve şükür kurbanının kesimi gibi... hac fiilleri yer almaz.

UMRE İÇİN İHRAMLANMA VE İHRAM YERLERİ

Hac ve umre fiillerinin, ye-rine getirilişi açısından yeryüzü üç ana bölümde değeri-ndirilir:

a) Harem Bölgesi. Mekke ve etrafında, bitkileri koparılmamak ve hayvanları avlanmamak üzere, sınırları belirlenen bölgeye bu isim verilir.

b) Hıl Bölgesi. Harem Bölgesi ile Mîkât sınırları arasın-da kalan bölgeye bu ad verilir.

c) Mîkât. Uzaklardan gelen-lerin (afakîlerin), ihramsız geçemeyecekleri sınırları belirleyen noktalarıdır.

Harem Bölgesinde oturanlar "MEKKÎ", Hıl Bölgesinde oturanlar "ESHÂB-I HIL" adını alır. Mîkât sınırları dışın-da oturanlara ise "ÂFÂKÎ" is-mi verilir. AFAKÎLER, Umre ihramına mîkât sınırlarını geçmeden girerler. Hıl bölgesinde yaşayanlar, buldukları yer-de (Harem sınırına girmeden) ihramlanırlar. Mekke'ler ise Harem bölgesi dışına çıkarak ihramlanırlar. Bir diğer ifade ile onlar da Hıl bölgesinde umre ihramına girerler. Afakîler de Mekke'de buldukları es-nada umre yapmak isterlerse, Mekke'liler gibi Harem sınır-ları dışına çıkarlar ve orada ih-rama girerler.

UMRE İBADETİNİN YAPILIŞI

Mîkât sınırına gelen afakîler veya Harem sınırları dışına çıkan Mekke'ler, ihrama girme-den önce imkânı varsa boy abdesti alırlar. Boy abdesti almak temizlik için yapıldığından özel durumları olan kadınlar da bu-nu alırlar. Gusül mümkün ol-madığında namaz abdesti ile yetinilir. Su bulunamaz ve abdest alınamazsa teyemmüm edilmez.

Bundan sonra erkekler, RI-DÂ ve ÎZÂR adı verilen iki parçadan ibaret örtüye sarınırlar. Bu örtülerin, beyaz olma-sı ve temiz olması müstehaptır. Kadınlar için izar ve ridâ şart değildir. Giydikleri elbiseler, onlar için yeterlidir.

İhram elbiselerine bürünen-ler -eğer kerahat vakti değilse-ihramın sünneti niyeti ile iki rek'at namaz kılar. Birinci rek'atta "KÂFİRÛN" suresi-ni, ikinci rek'atta ise "İHLÂS" suresini okurlar. Namazdan sonra niyet ve tel-biye ile ihramlanmış olurlar. Niyet ve telbiyenin şekli şöyledir:

"ALLÂHÜMME İNNÎ ÜRÎDÜ'L-UMRETE FEYES-SÎRHÂ LÎ VE TEKABEL-HÂ MİRİNÎ" "Allahım senin rızan için umre yapmak istiyorum. Onu, bana kolaylaştır ve benden kabul eyle."

Telbiye: "LEBBEYK... AL-LAHÜMME LEBBEYK... LEBBEYK... LÂ ŞERÎKE LEKE LEBBEYK... İNNE'L-HAMDE VE'NNÎMETE LE-KE VE'L- MÜLK... LÂ ŞE-RÎKELEK..."

"Rabbim yaptığın davete hem özüm hem de sözümle icabet ettim. Emrine boyun eğ-dim. Rabbim, senin davetine icabet, boynumun borcudur. Senin eşin ve ortağın yoktur. Rabbim! Bütün varlığımla sa-na yöneldim. Hamd senin, ni-met senin, mülk de senindir. Bütün bunlarda senin eşi o ve ortağın yoktur Allah'ım..."

Bu tarzda niyet ve telbiye getiren kişi, artık ihramlanmış-tır. Fiilen ihram yasakları baş-lamıştır.

Telbiye, tekbir, tehlîl ve salât-ü selâm getirerek Mek-ke'ye gelen kişi, eşyasını kala-cağı eve yerleştirir yerleştir-mez, doğruca Mescid-i Ha-ram'a gider. Rük-n-i Yemânî tarafından Kabe'yi soluna alarak Rük-n-i Hacere doğru iler-ler. Ve; "Allahümme irinî ürî-dü tavâfe beytike'l-Harâmi Fe-yessirhü lî ve tekebbelhü min-nî seb'ate eşvâtın, tavâfe'l-umreti li'llâhi teâlâ azze ve cel-le." "Allah'ım! senin rızan için umre tavafı yapmak istiyorum. Onu, bana kolaylaştır. ve onu benden kabul eyle." di-yerek umre tavafına niyet ey-ler. Hacer-i Esved'i öper müm-kün olmazsa istîlâm eyler, ya-ni selâmlar ve BİSMİLLÂHİ ALLAHÜ EKBER..." diye-rek ve Ka'be'yi soluna almak suretiyle dönmeye başlar. Rük-n-i Irakî ve Rük-n-i Şâmî'yi

dolaşarak Rûkn-i Yemânî'-ye gelir. Oradan tekrar Rûkn-i Hacer'e geçer tavafın birinci şartı tamamlanmış olur. Yedi şavt tamamlanincaya kadar Kabe etrafında dönmeye devam edilir. Tavaftan sonra sa'y yapılacağı için umre tavafında remel ve ıztıba yapılır.

Umre tavafının yediye ta-mamlanmasından sonra kerâ-hat vakti değil ise iki rek 'at ta-vaf namazı kılınır. Tavaf na-mazı, Makam-ı İbrahim'de kı-lınabileceği gibi Mescid-i Ha-rara'ın diğer bir yerinde de edâ edilebilir.

Tavaf namazı kılındıktan sonra Mesâ'yâ, yani: sa'y ya-pılacak yere gidilir ki burası SAFATepesidir. Safa Tepesi-ne varılınca Kâ'be'ye doğru yüz çevrilir; yapılacak umre sa'yi için niyyet edilir. Niyyet:

"Allahümme innî Urîdü en es'â mâ beyn'es-safâ ve'l-Merveti, seb'ate eşvâtın sa'ye'l-umreti li'llâhi teâlâ az-ze ve celle." "Allahım! Senin rızan için Safa ile Merve ara-sında sa'y etmek istiyorum. Onu bana kolaylaştır ve kabul eyle..." denilerek yapılır, Sa'-ye Safa Tepesinden usûlüne göre başlanır. Sa'y esnasında ışıklı sütunlar arasında "HERVELE" yapılır. Safa ile Merve arasında yedi kerre gi-dip gelinir. Gidiş ve gelişlerden her birine "ŞAVT" adı verilir. Yedinci şavt, Merve'de ta-mamlanır. Tıraş olunarak ve-ya saçlar kısaltılarak ihramdan çıkılır ve umre ibadeti tamam-lanmış olur.

Umre ibadeti, belli bir za-manda yapılmadığı için Ara-fat, Müzdelife ve Mînâ bölge-lerinde yapılan menâsik bura-da yoktur.

Umre ibadeti ile ilgili ihram, tavaf ve say'e dâir vacipler, sünnet ve müstehaplar, hac'-daki gibidir, ihram yasakları ve diğer menâsik ile ilgili cina-yetler de yine hactaki gibidir. Bu sebepten; ihramlandıktan sonra işlenecek cinayetler, du-rumuna göre, bedene dem ve-ya sadaka yoluyla telâfi edilir.

Umre için Mekke'ye giden kimseler, usûlüne uymak kay-dıyla dilediği kadar umre ya-pabilirler. Ve nafîle ibadet niy-yeti ile Kabe'yi tavaf edebilirler. Tevhid inancının bir âbidesi olan Kabe'yi seyretmek de ibadettir. Ne mutlu BEYTÜLLAH karşısında yaratıcısı ile buluşanlara ve O'nunla manen bütünleşenlere....